

TESTUA ETA ARGAZKIAK

Iván Ruiz Rotaeché
(Amurrio, 1982)

Pyrenaicako erredakzio taldeko kide eta zuzendari ohia. SUA argitaletxearen "Las Mejores Rutas en BTT" liburua eta Berria egunkarian mendi bizikleta artikulak argitaratu ditu. Horrez gain, Euskal Herriko mendietan ibiltzea du gustuko, oinez zein bizikletaz.

SANABRIAKO ZEHARKALDIA

LAU EGUNEKO ABENTURA, IZOTZAK MOLDATUTAKO MENDIETAN ZE HAR

Elezaharrak dio, aspaldi, Sanabriako lakua dagoen tokian, *Valverde de Lucerna* izeneko herria zegoela. San Juan bezperako gau euritsu batean, erromes bizartsu bat herrira iritsi eta babes eske joan zen, atez ate. Saiakera egin arren, lehenengo eta bigarren etxeetan ez zion inork atea ireki, herriaren amaieran zegoen labe batera iritsi zen arte. Han, ogia egiten ari ziren bi anderek sartzen utzi eta ogia eman zioten. Alde egiterakoan, bizitza merezi zuten bakarrak haiek zirela esan zien, labetik ez irteteko eskatuz. Kanpoan zegoela, makilarekin lurra kolpatuz, honela esan zuen:

"Hemen iltzatuko dut makila, hemen ur zurrusta irten dadila".

Ondorioz, ura borborka atera zen *Valverde* herria urpean utziz, bertatik, labea soilik salbatu zen. Honela eratu zen gaur egun Sanabriako lakuan dagoen uharte txikia.

Xendak behe basoan zehar aintziretara garamatza

Estatuko laku natural handiena da Sanabriako lakua, eta orain dela 100.000 urte bertan aurkitzen zen glaziarrean du jatorria. Lakua Zamorako ipar-mendebaldean dago kokatua, Sanabriako eta Segundera eta Portoko mendilerroen parke naturallean. Izotzak urteetan zehar eraldatutako

ingurunea da. Honen ondorioz, "U" formako ibarrak, morrenek sortutako harkaitz eremuak, eta 20 urmael inguru aurkitu ditzaizkegu parkean, beste formazio geologiko batzuen artean.

Guzti horrek, berezia egiten du paisaia mota hau, ederra oso. Parkeko aterpe li-

breen baldintza egokiek zeharkaldiak egiteko inguru aproposa izatea ahalbidetzen dute. Horretaz gain, Zamora zein Galiziako mendi altuena bertan dago, guzti horrek zeharkaldi eder bat antolatzeke aukera eskaintzen digu.

Jarraian, parkeko txoko interesgarri gehienak ezagutzera eraman gintuen zeharkaldiaren nondik norakoak datoz xehatuak.

Arbelezko teilatua duten etxeak dira inguru honen bereizgarri

1. EGUNA: GALENDETIK, LA CABRERAKO MENDILERRORA.

20 km, +1000 m, -40 m

Goizean goiz hasi dugu abentura, Zamoran aurkitzen den Galende herriraino iritsi gara. Ez dugu plan zehatzik, beraz, lasaitasunez hartu dugu eguna eta eguerdi aldera iritsi gara herrira. 12 kilo inguru dituen motxila sorbalda gainean, prest gaude inoren laguntzarik gabe mendian zehar 4 egun emateko.

Herri lasaia da Galende, nahiz eta Sanabriako lakuaren hurbiltasunak jendea erakarri ohi duen. Errepide ondoan utzi dugu kotxea, iturri batetik gertu. Jarraian, metro gutxira, zeharkalditik bueltan primeran etorriko zaizkigun saltoki txiki bat eta taberna batekin egin dugu topo. GR 84 "Sanabriako mendia" ibilbidearen margo zuri-gorriak izango dira gure gidariak etapa osoan zehar.

Herrian behera abiatu, Tera ibaiaren zeharkatu eta antzinako Galende-Pedrazales bidearen hasiera topatu dugu bidegurutzean. Bide eder honek, hariztian barrena Pedrazales herrira garamatza. Bertan, arbelezko teilatua duten ohiko etxeak ikus daitezke, inguru honetako bereizgarri. Bide bera jarraitu dugu hurrengo kilometroetan, *Forcadura* ibaiaren zeharkatu duen Sobraoko zubiarekin topo egin dugun arte. Hau igaro eta *Vigo de Sanabrian* sartu gara.

La Iglesia auzoa lerro zuzen bat da, eta hark gidatu gaitu *Vigoko* elizara. Masusta goxo batzuk topatu eta gosea asetzeko geldiunea egin dugu hemen, hauekiko

ahultasuna sentitzen dugula, kar kar... Arbelezko teilatudun etxeen artean isiltasuna da nagusi eta sakanaren norabidetik ipar-mendebalderantz doan pistan bira-

Forcadurako arroila estutzen doan neurrian, harriak bidez nagusitzen dira

tu eta jarraian Ermita auzoa zeharkatuko dugu zenbait metro aurrerago.

Iturri baten ondoan, zubi bat zeharkatu eta isurialdez aldatu gara, Forcadurako arroilean gora egiteko. Arroila estutzen doan neurrian, lurrezko xenda, harri soltezeko bide bilakatzen doa, ibilbideari emozioa gehituz. Beste behin, arroka batzuetatik igaro eta erreka zeharkatu ondoren, *Forcadurako* korta aterpe irekira iritsi gara. Egoera larri bati aurre egiteko ondo etor daiteke, baina gaua igarotzeko baliabide gutxi dituela esango nuke.

Altuera hartu ahala, basoak desagertuz doaz. Harana bitan banatzen da eta ezkerreko norabidea hartuz, Arrainen aintzira turistikora iritsiko gara. Hemen, artzain txakur bat bere ardurapean dauden behien zaindaria dabil; hobe dugu mugimendu arrarorik ez egitea behiak beldurtu ez daitezen, ez badugu txakurra oldartzerik nahi.

"Glaziar jatorriko Tera ibaiaren haranaren gaineko begiratokia ezin hobea da"

GR ibilbideak mendian gora jarraitzen du, honek, Behorren aintzirara garamatza. Urmaelaren atzean, izen bera duen aterpea aurkitu dezakegu. Hasiera batean, lehenengo etapako "hotela" hau izatea pen-

Bañako lakua Monumentu Naturala

tsatu dugu baina azkenean iritziz aldatu behar izan dugu: oso egoera onean aurkitu arren, bertako iturria lehorra dago eta gauean ondo hidratatzea funtsezkoa da.

Bidean aurrera egin ahala, belardi baten erdian *Vallinón* erreka aurkitu dugu, horixe zen behar genuena; beraz, gure kanpalekua hemen finkatu dugu. Kanpin-denda muntatu aurretik, La Cuchilla erreka iturrira hurbiltzeko, 3 kilometro inguruko joan-etorria egin dugu. Aipatu beharra dago, glaziar jatorriko Tera ibaiaren haranaren gaineko begiratokia ezin hobea dela.

2. EGUNA: **LA CABRERA ETA SEGUNDERA** **MENDILERROAK ZEHARKATUZ** **26 km, +900 m, -1200 m**

Giro hotzak esnatu gaitu bigarren egunean eta antzigar geruza batek estaltzen dugu guztia. Zerua oskarbi ageri da, baina aurrerago ikusiko dugu kontua ez dela nola has-

ten den eguna... nola bukatzen den baizik. *La Plana* mendiaren magaletik gora egin dugu, Montrabea sakanaren amildegia aurreraz aurre topatu dugun arte. Eskuinean dugun mendilerrotik gertu, itxura bitxia duten arroka batzuk ageri dira; "3 astoak" izenez ezagutzen direnak, iman bat balira bezala erakartzen gaituzte. Motxilak lurrean utzi, eta korrika batean haiengana hurbildu gara gailurra zapaltzeko asmoz.

Ondoren, *Cabrera* mendilerroa ipar-mendebaldera jarraitu dugu. *Fueyo Grande* aintziraren ondotik igaro eta *Alto de Riopedro* mendian gora goazela, espero ez genuen Cadabal amildegi ikusgarriarekin egin dugu topo. Une honetan, hodeiak mendia irensten hasi dira, euria datorrela dirudi, zalantzi gaude, ez dakigu zer egin; mendilerroa jarraitu edo Tera ibaiaren haranera joan. Azkenik, lehenengo aukera hautatu dugu. Tontor hurbil eta deigarri bat alde batera utzi, eta *Picón* gailurrera (2079 m) goaz zuzenean, honek

haran sakonak ditu bere bi isurialdeetan. Horietako batean *Lagunalloko* aintzira dago, eta bestean *Bañako* lakua. Azken hori monumentu naturala da. Urrutian, gris kolore ezberdinetako arbelezko harrobi erraldoiak gaude ikusgai.

Eguraldi ona mantenduko dela dirudi, beraz, Ahateen aintzira eta *Peña Vidulante* atzean utzi, eta *Morena Cavada* atakara jaitsi gara (1873 m), bertatik, *Surbia* mendira igotzeko. Konturatu garenerako, *Puertas* leporaino iritsi gara. A zer-nolako akatsa! Aldapa gogor bati aurre egin beharko diogu, hau igo ahal izateko aurretik ibilbidean zehar hartutako ahabi batzuk jan ditugu. Ez dute zer ikusirik dendan erosten ditugunekin, batzuetan bidetik irteteak baditu bere abantailak!

Esfortzu handia egin ostean, *Surbia* gailurrera (2116 m) iritsi gara; ondoren, lainoz inguratuta *Alto Ladeira da Medias* muinoa gainditu eta *Peña Negrako* arbel-geruzen artean tarterik teknikoekin egiten

Monegueira haitza

dugu topo. Behin tontorrera iritsita, *Peña Trevinca* rako bidea pentsatu baino errazagoa iruditu zaigu. Galizia zein Zamorako mendirik garaienean gaude (2127m).

“Galizia zein Zamorako mendirik garaienean gaude”

Glaziar jatorrizko Tera haranaren ikuspegi ederraz gozatzen dugun bitartean, zuzenean iritsi gara *Trevinca* saroiria. Haranean gaudela, larre berdeen artean, xendak aurrera egiten du. Bertan, Trefazioko saroirian, iturria eta aterpea aurkitu ditugu (1595 m), eta datozen orduetan, horien babespean, ur-gortina iraunkor baten azpian atsedean hartu dugu.

3. EGUNA: URMAELEN ZEHARKALDIA 33 km, +550 m, -660 m

Iragarrita zegoen bezala, euritsu hasi da eguna. Euriak indarra galdu arte itxarotea besterik ez dago, eta hala, goiz erdia eman dugu aterpean. Ondoren, zirimiri ahul bategin haranean behera abiatu gara. Hortik gutxira, *Vega de Conde* aterpetik igaro gara, oso egoera onean dago eta urtegiaren beste aldean dago kokaturik. Pista ja-

rraituz, *Moncalvoko* ubidearen ondotik aurrera egin dugu, *Vega de Tera* aterpera iritsi arte. Aterpetik behera, 1959. urtean ekaitz baten ondorioz gainezka egin zuen presa dago; Ribadelago herria birrintzeaz gain, jende asko hil zuen gertaera hark.

Bertako pistatik ordokira igo gara (1765 m) eta pistak/bideak hegoalderantz bidatzen du, GR 84a alde batera utziz. Granitozko blokez inguratuta dagoen lautada handi batean barneratu gara. Pausoa arindu, eta azkar batean, oinak aireztatu eta bazkaltzera *Tejositurria* iritsi gara, txoko lasaia benetan.

Denbora labur batez pista jarraituz, mugarriek gidatutako bidexka itxi bat jarraituko dugu *Cuadroko* aintzirara iristeko. Leku ederra argazkiak egiteko, zeruaren urdina uretan islatzen dela aprobetxatuz. Xendak, behe basoan zehar behera eginez, *Mancaseko* aintzirara garamatza. Presaren horma estuaren gainera aurrera egin eta *Payón* aintzira inguratu ostean, pista nagusia topatu dugu bere atzean. Joan-etorriko zirkularra egin dugu, *Pico del Fraile* aterpea eta *Moncabrileko* plano inklinatua bisitatzeko (1550 m). *Moncabrileko* plano 50eko hamarkadan eraiki zen, 537 metroko desnibela eta kilometro eta erdi baino gehiagoko luzera ditu. Planoa *Moncabrileko* zentraletik ordokiko presetara eraikuntza materialak igotzeko erabili zen.

“Plano inklinatua Moncabrileko zentraletik ordokiko presetara eraikuntza materialak igotzeko erabili zen”

Pistara bueltatu eta mendebaldeko bidea jarraitu dugu. Aurrera egin eta *Matanosoko* aterpea bide ondoan aurkitu dugu; inguruko gehienak bezala egoera onean dago. Ondoren, *Garandones* aintzirara heldu gara eta jarraian, *Cárdenako* urtegi jaitxi gara; bertan aurkitu dezakegu *Cárdenako* sakanaren gainean kokatua dagoen izen bereko aterpea. Pena merezi du bisitak, behatoki ezin hobea baita.

Atsedena hartu ondoren, ibilaldi luze baten ostean, *Playa* izeneko aterpera joan gara, izen bera daraman urmaeletik gertu.

Bertako iturria lehorra dago, ur falta arazo bat izaten hasi da hemen guretzako... Aurrerago, *Puente Porto* urtegiaren harrizko hormaren azpitik erreka gaineko zubia zeharkatu eta Sanabriatar abelbidea jarraituz hego-ekialderantz goaz. Bide honek, mendian gora eginez *Pedrina* aintzirara garamatza (1725 m); zenbait metro aurrerago GR-84arekin elkartu gara eta *Peña Resbaladako* muinoa inguratuz *Los Gallegos* iturriraino jaitsi gara; eguneko helmugara.

Oraindik ez da bidaiaren amaiera iritsi, zeharkaldiko opari ederrena zain dugu. *El Cortello* izeneko eremuan, lautadatoko bat dugu, eta iparraldean, ikuspegi ona izan behar duela aurreikusten dugu. Beraz, ertzeraino hurbildu eta... hara!!!! Sanabriako lakuaren eta Tera, *Cárdena* eta *Segundera* sakanen parajea dugu ikusgai. Liluragarria!!!! Panoramika zoragarria be-

netan!! Harkaitzetan ilunabarraren kolore gorrixka ikusiz esango diogu agur egun eder honi.

4. EGUNA: SOTILLOKO MENDIETATIK GALENDERA ITZULERA 11 km, +20m, -570 m

Oraindik aurreko eguneko ilunabarreko bizipena buruan dugula, gure begiratokitik egunsentia ikusteko irrikitan esnatu gara. Goizean goiz, hotzari aurre egiteko ondo babestu eta harkaitz baten gainean eseri gara. Bertatik, *Segundera*, *Cárdena* eta Tera sakaneko harkaitzetan egunsentiko lehen argi izpiak jaso ditugu. Une magikoa, dudarik gabe.

Presarik gabe, kanpin denda eta lo-zakurak jaso eta mendilerroa jarraituz, behe ba-

soan ezkututzen den bidezidorretik ekialderantz abiatu gara. Behin Peña Bubela mendia lantada egin ondoren, altuera galdu dugu eta GR 84arekin elkartu gara. Hurrengo bidegurutzean, bide hau utzi eta Sanabriatar abelbidea jarraitu dugu.

Hasiera batean, bidea deserosoa da, bidean dauden harriak direla eta; baina gero, hariztian barneratzen da eta zuhaitzen itzalpean, hareazko zoruak bidea erosoagoa egiten du. Mapari esker, akats txikiren bat zuzendu eta *Peña Monegueira* harkaitz magikora iritsi gara.

Bertan, Galendera zuzenean jaisten den bidezidor estu eta bakartia hartu dugu. Gure ibilgailura iritsi aurretik, iturrian txukundu egin gara, etxera garbi bueltatzeko. Horrela, 4 eguneko abentura amaitutzat eman dugu. Zalantzarik gabe, go-goan betiko geratzen diren horietako bat.

Orduak eman ditzakegu Sanabriako lakuaren edertasuna miresten ilunabar zein egunsentiko argiekin

